

Пальчук О. І.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес-економіки та туризму
Київського національного університету технологій та дизайну

Palchuk Olena
Candidate of Economic Sciences, Docent,
Docent of business economic and tourism
Kyiv National University of Technologies and Design

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Анотація. У статті проаналізовано ключові проблеми розвитку економіки України, розглянуто її сильні та слабкі сторони, загрози та перспективи розвитку. Окреслено принципові системні помилки наявних стратегій. Особливу увагу приділено освіті та її значенню в сучасній глобальній системі. Досліджено проблематику людського капіталу, яку складають фактори безпеки, культури, науки, освіти, охорони здоров'я, які потребують нагальної уваги щодо майбутнього розвитку. Висвітлено роль науково-технічних спеціальних знань, що допомагають управляти економікою. Автор вказує на те, що рівень інтелекту громадян (особливо 5% найрозумніших) корелює з економічною могутністю держав. Рівень добробуту народу залежить від низки основних чинників: по-перше, від обсягу наявних ресурсів у співвідношенні з кількістю населення; по-друге, від рівня технічної підготовки населення та промислового розвитку країни; по-третє, від рівня освіченості; по-четверте, від рівня культури, дисципліни та енергійності робочої сили.

Ключові слова: розвиток, інноваційний розвиток, освіта, економіка знань, інноваційна економіка.

Вступ та постановка проблеми. Якщо суспільство не спроможне системно піклуватися про майбутнє, то щасливого майбутнього, що пов'язане з економічним зростанням та покращенням добробуту, навряд чи слід очікувати. Майбутнє, про яке йдеться, звісно ж, розраховане на довгий період і виходить за межі наступних виборів. Водночас, часовий горизонт дебатів, відповідно, політики, що проводиться в більшості демократичних країн, зокрема в нашій країні, звужився до надзвичайно короткого періоду.

Коли країна впроваджує різноманітні програми, будує інфраструктурні об'єкти, проводить політику в тій чи іншій галузі, слід враховувати довгострокову перспективу. Відповідно, уважне ставлення до майбутнього вимагає особливої моральної та практичної відповідальності за тривалі наслідки дій, що здійснюються, та ретельного передбачення їх наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем економічного розвитку займалися багато вчених, зокрема Й.А. Шумпетер, Г. Беккер, А. Маслоу, Д. Белл, П. Кругман. Серед вітчизняних вчених слід виділити А. Гальчинського, С. Сіденко, В. Гейця, В. Антоноука. Незалежно один від одного вчені дійшли висновку, що однією з причин значного зростання загального випуску товарів за рахунок наявної робочої сили є збільшення середнього рівня освіти. Однак об'єкт дослідження, яким є проблеми та перспективи економічного розвитку, настільки багатогранний, що багато аспектів потребують подальших досліджень.

Метою статті є розгляд причин виникнення та шляхів розв'язання ключових проблем економічного розвитку України, окреслення перспектив та можливостей зростання.

Результати дослідження. Чинна економічна модель нашої країни, що сформувалась після розпаду Радянського Союзу, передбачає контроль великого бізнесу над державними інституціями, отримання прибутків переважно від експорту сировини та низько технологічної продукції (перш за все, третього технологічного устрою) та проїдання більшої її частини.

Водночас нині у світі все більше говорять про третю технологічну революцію або про перехід у шостий еконо-

мічний устрій, що справді простежується в певних розвинутих країнах. Проте якщо подивитись на частку новітніх технологій в українській промисловості, то можна побачити, що, згідно з оцінками спеціалістів, близько 60% вітчизняного техноустрою перебуває в «індустріальній ері», тобто третьому технологічному устрою. Частка шостого устрою мізерна, менше 1%. Гальмами виступають і вітчизняні управлінці, які заради власного бізнесу, немовби штучно продовжуючи життя старого типу економіки, вкладають більшість коштів у застарілі типи промисловості, наукові розробки вчорашнього дня.

Така модель жодним чином не передбачає довгострокових перспектив розвитку країни. Тут йдеться про короткострокові цілі, що, зрештою, приводить до деградації економіки країни та зменшення її конкурентоспроможності.

Продовжуючи рух заданою траєкторією, Україна з її слабкими економічними та соціальними перетвореннями не має шансу на світове або регіональне лідерство через те, що темпи розвитку інших країн значно більші та стали. Організаційна економічна модель настільки слабо змінюється, що побачити вітчизняні інноваційні рішення в житті стає примарною перспективою.

Нещадно експлуатуючи природу, вичерпуючи дефіцитні ресурси, забруднюючи воду та повітря, Україна котиться в прірву бідності. Політика держави протягом усього часу незалежності (27 років) спрямована на посилення ролі країни як ресурсно-аграрного додатку світових розвинених країн. Експортуючи сировину, отримуючи чисельні нові кредити МВФ під не завжди вигідні країні умови, руйнуючи природу та екологію, ми не отримуємо очікуваного покращення життя, а потрапляємо в залежність від імпортованої продукції та все більше стаємо донором не лише ресурсів, але й робочої сили.

На думку першого прем'єр-міністра Республіки Сінгапур, одного з творців сінгапурського «економічного дива» Лі Куана Ю, керівництво країн третього світу цілком може досягти успіху в зростанні та розвитку своїх країн, якщо підтримуватиме громадський порядок, займатиметься освітою населення, налагодить мирні стосунки із сусідніми країнами та завоює довіру інвесторів тим, що дотримуватиметься законів [1].

На прикладі інших країн ми бачимо, що успішна сучасна економіка потребує освіченості всього населення та творчого підходу самого керівництва, його готовності вчитись на зарубіжному досвіді, швидкого та рішучого впровадження хороших ідей шляхом ефективного державного управління та здатності переконати свій народ у необхідності реформ. Китай розбудував набагато кращу матеріально-технічну базу, ніж Індія, адже китайські чиновники методично беруть на озброєння найкращі зразки для своєї системи управління та громадських інтересів [2].

Перш за все необхідно визнати велику роль науково-технічних спеціальних знань, що допомагають управляти економікою. Коли більше 7 млрд. осіб намагаються зберегти добробут або покращити матеріальне становище на перенаселеній планеті, що вже відчуває значний екологічний стрес, лише передові технології (отримання енергії з відновлювальних джерел, використання передової техніки у сільському господарстві та виробництві, ефективне використання природних ресурсів, переробка вторинної сировини) допоможуть в досягненні цього завдання.

У нещодавніх дослідженнях вчені дійшли цікавих висновків. Вони проаналізували результати IQ-тестів жителів 90 країн (від США й Нової Зеландії до Колумбії та Казахстану) та дійшли висновків, що рівень інтелекту громадян (особливо 5% найрозумніших) корелює з економічною могутністю держав.

Рівень добробуту народу залежить від низки основних чинників: по-перше, від обсягу наявних ресурсів у співвідношенні з кількістю населення; по-друге, від рівня технічної підготовки населення та промислового розвитку країни; по-третє, від рівня освіченості; по-четверте, від рівня культури, дисципліни та енергійності робочої сили.

В розвинутих країнах, а ще більшою мірою – в країнах, які прагнуть швидкого та успішного розвитку, освіта культивується як економічно раціональна діяльність людини не лише в її молодому віці, але й протягом усього життя. Довічна, або безперервна, освіта стала концептуальним втіленням цієї ідеї [3]. Яскравим підтвердженням народження концепції людського капіталу та людського розвитку із суспільної практики є досвід соціально-економічного зростання країн, що не мають суттєвих природних багатств, таких як Сінгапур, Тайвань, Південна Корея, Японія, Німеччина.

Людський капітал є найціннішим ресурсом, що набагато важливіший, ніж природні ресурси або фізичний капітал. Це не єдине підтвердження тези про те, що в кінці ХХ століття головним чинником економічного розвитку та конкурентоспроможності на всіх рівнях стає не нагромадження матеріальних благ та послуг, а накопичення знань, досвіду, вмінь, здоров'я та мотивації.

Економікою рухають нові знання, нові відкриття в науці та техніці, інновації, які приносять на ринок підприємці. Вчені залишаються найбільш суттєвим чинником економічного прогресу. Вони й надалі залишатимуться ним, але саме ті вчені, що займаються дослідженнями та розвитком, банківською справою, маркетингом, менеджментом, ринковими відносинами тощо.

Сьогодні демографія визначає долю народу. Якщо знижується чисельність населення, знижується міць держави. Пенсіонери не міняють телевізори та автомобілі, не купують модний одяг та не ходять по ресторанах. В них є все, що потрібно. За умови значного зниження населення працездатного віку внутрішнє споживання починає знижуватись, що може мати незворотні наслідки. Сьогодні велика кількість країн розвивається за рахунок запатентованих винаходів. Однак винаходи роблять молоді люди.

Наприклад, в математиці пік відкриттів припадає на вік 20–21 років [1].

Для того щоби стати конкурентоспроможним, Китай зосередився на освіті молоді, добираючи найталановитіших для вивчення наукових дисциплін та технологій, економіки, управління, англійської мови [4].

Рівень освіти здійснює безпосередній вплив на темпи економічного зростання. Загалом економісти розрізняють три основні форми використання капіталу, а саме природну, фізичну, людську. Природний капітал – це земля, її надра, лісові насадження. Під фізичним капіталом розуміють вартість, відображену в матеріальних активах, а саме будівлях, спорудах, обладнанні, машинах, тобто в усіх предметах, що використовуються для виробництва товарів та послуг. Під людським капіталом розуміють наявний у людини запас знань, навичок, мотивації, енергії, що можуть використовуватись протягом певного періоду часу для виробництва товарів та послуг. В більшості розвинутих країн людський капітал є визначальним не лише в національному багатстві країни, але й в економічному зростанні.

Всесвітній банк в результаті вивчення 92 країн дійшов висновку, що лише 16% їх зростання обумовлені наявним фізичним капіталом, 20% – природним, інші 64% пов'язані з людським капіталом [5].

Домінуючу роль в розвитку людського капіталу відіграє освіта. В сучасному світі доведено, що віддача від інвестицій в освіту набагато вища, ніж від вкладень в основний капітал. В розвинутих країнах держава виходить з того факту, що чим краще освітня підготовка робочої сили, тим вище її роль у виробництві, тим менше в країні соціальних проблем, пов'язаних з безробіттям, бідністю, злочинністю тощо. Особливо ефективним заходом освіта виступає за структурного безробіття, що супроводжує суттєві техніко-економічні зміни, оскільки вона підвищує мобільність працівника, створює основу для швидкого освоєння нової спеціальності. Вихідною передумовою аналізу механізму, що пов'язує освіту та продуктивність, є положення про те, що підвищення рівня освітньої підготовки обов'язково приводить до зростання продуктивності праці.

Освіта розглядається як основний інструмент подолання економічної відсталості.

Механізмами впливу освіти на економічне зростання є такі.

1) Забезпечення професійно-кадрової структури робітників для економіки країни. Дослідження показали, що зміна професійно-кадрової структури працеспроможного населення підготовлює процес економічного розвитку країни, ініціюючи структурні зрушення в економіці країни загалом.

2) Активна політика держави у сфері зайнятості. Для того щоби політика держави у сфері освіти приводила до неперервного економічного зростання, необхідно, щоби вона базувалась на формуванні у людини потреби в постійному навчанні, підвищенні кваліфікації, розвитку навичок ефективної поведінки на ринку праці.

3) Підготовка кадрів для малого та середнього бізнесу. Традиційно стабільність в суспільстві забезпечує середній клас, тому розвинені держави спираються у своїх програмах розвитку на нього.

4) Формування інноваційного потенціалу суспільства, який забезпечує соціальну стабільність. В нових умовах розвитку українського суспільства та економіки все більшу увагу слід приділяти формуванню громадянської відповідальності, самосвідомості, культури, толерантності, спроможності до успішної соціалізації та адаптації до сучасного середовища.

Завданням уряду є прийняття твердих рішень задля забезпечення стабільності та визначеності життя народу. Мистецтво управління державою полягає у використанні обмежених ресурсів країни на максимально можливу потужність.

Оскільки найціннішим ресурсом нашої країни є населення (не лише його кількість, але й якість), держава має докласти максимум зусиль для створення комфортного бізнес-середовища, робочих місць та зменшення відтоку населення. Лише за таких умов можна не лише зменшити еміграцію, але й спробувати повернути частину мігрантів.

Українці, що проживають за кордоном, складають ще одну групу, зацікавлену в розвитку та відкритості економіки. Це одні з найкращих представників свого народу, які свого часу змушені були покинути батьківщину. Їх діти вже є громадянами інших держав та не будуть відчувати якихось зобов'язань перед Україною, але ті, хто покинув країну в молодому або дорослому віці, зберігають емоційний зв'язок з нею. Якщо політична ситуація кардинально зміниться та частину цих людей вдасться повернути, це дасть імпульс економіці країни.

До того ж бажано проводити політику не лише стримування міграції та повернення трудових мігрантів в Україну, але й залучення талановитих людей з різних країн. Варто пам'ятати про те, що політика дискримінації за національною ознакою наносить багатьом країнам величезну шкоду. Таким чином, країна добровільно скорочує свої кадрові резерви та позбавляє себе можливості побудувати передове суспільство, яке би приваблювало найкращі таланти з усього світу. В новому глобальному світі, де конкурентні переваги країни все більше залежать від якості людських ресурсів, їх інтелектуальних здібностей та енергії, такі країни швидко втрачають свої позиції на міжнародній арені.

Також варто пам'ятати про те, що економічне процвітання тісно пов'язане з іншими сферами, такими як політика, соціальна психологія та природне середовище. Окремо від них економічні проблеми навряд чи можна зрозуміти, хоча більшість економістів не враховує всіх факторів. Для визначення концепції розвитку необхідно враховувати вплив на економічне життя культури, внутрішньої політики, геополітики, суспільної думки та обмежень, що накладають зовнішнє середовище та природні ресурси. Відомо, що поєднання культури, економіки та політики утворює основу, на якій базується суспільство.

Культура виконує цілу низку функцій, невіддільних від процесу людського розвитку. Перш за все вона виступає засобом зберігання та поширення людського досвіду (функція соціальної пам'яті). Водночас вона поєднує духовні багатства, нагромаджені людством у минулому, та духовні цінності сучасного суспільства. Культура виконує освітню, виховну, комунікативну та регулятивну функції. Рівень матеріальної та духовної культури на кожному етапі історичного розвитку суспільства залежить від рівня розвитку його продуктивних сил, а її зміст і властивості відображають головні риси існування цього суспільства. Культура впливає на розвиток продуктивних сил та характер суспільного життя його громадян.

Щодо наявності природних ресурсів, то часто велика їх кількість вважається прокляттям, адже ресурси навіть за умови ефективного їх використання не гарантують економічний розвиток. Умовами реалізації ресурсного потенціалу є його доступність для населення та справедливий розподіл. Нерівність щодо доступу та використання ресурсів часто спричиняє руйнівні процеси в суспільстві, породжує перешкоди соціальній згуртованості та миру, позбавляє суспільство перспектив сталого люд-

ського розвитку. За наявності великої кількості природних ресурсів в країні часто зберігається ресурсозалежна економіка з відповідним менталітетом, коли люди вважать, що заробляти на життя потрібно не руками або головою, а продажом наявних ресурсів. Так, наявність великої кількості природних ресурсів породжує культуру утримання. З часом така культура позбавляє націю підприємницького духу.

За умов, коли ресурсів обмаль, для їх використання на максимально можливу потужність варто проаналізувати сильні та слабкі сторони економіки країни.

Сильними сторонами економіки України є такі.

1) Наявність багатогалузевої інфраструктури, а саме військово-промисловий комплекс, авіакосмічна промисловість, корабле-, енерго-, машинобудування, гірничо-промисловість, транспортне машинобудування, як основи побудови економіки за кластерним принципом. За останні п'ять років промисловий сектор національної економіки створює одну шосту українського ВВП, у 2016 р. частка продукції видобувної та переробної промисловості становила 17,5%.

2) Наявність освіченого працездатного людського капіталу. Україна посідає 34 місце зі 140 країн у рейтингу Всесвітнього економічного форуму за цим показником. Зокрема, щодо якості математичної та фундаментальної природничої підготовки вона займає 27 рейтингову позицію, за охопленням вищою освітою – 11 рейтингову позицію.

3) Сировинно-ресурсна база для атомної, відновлювальної енергетики та точного приладобудування. В Україні виявлено майже 20 тис. родовищ, з яких 8 290 за 98 видами мінеральної сировини мають промислове значення. З видобутком та використанням корисних копалин пов'язана майже половина промислового потенціалу країни (48%), особливо в точному приладобудуванні, також тут зайнято до 20% її трудових ресурсів. Ці показники наближаються до показників розвинених країн, де функціонує потужне гірниче видобування.

4) Вигідне географічне розташування в євразійському просторі, де прогнозується зростання транспортних коридорів у середньостроковій та довгостроковій перспективі.

5) Унікальні чорноземи у світовому масштабі. На території України, яка займає 0,5% земної суші, знаходиться близько 20% світових чорноземів. Їх вагомість підсилюють висока природна родючість, потужний потенціал виробництва рослинної продукції, розгалужена система магістральних каналів зрошення.

6) Один з найбільших європейських ринків, який перевищує 40 млн. споживачів.

Слабкими сторонами є такі.

1) Втрати від військових дій на сході України та окупації Криму, що склали до 25% ВВП.

2) Частка тіньового сектору в національній економіці, що, згідно з експертними оцінками, стабілізувалась на рівні 50–52%, хоча офіційні дані свідчать про те, що у січні-вересні 2016 р. рівень тіньової економіки склав 35%.

3) Масштаби корупції, що пов'язані з тіньовою економікою, досягли 14%.

4) Застаріла й неефективна система пенсійного забезпечення, що спричиняє суттєвий тиск на національну економіку. За перше півріччя 2016 р. видатки Пенсійного фонду України склали майже 13,4% ВВП.

5) Державний та гарантований державою борг України, що станом на 31 грудня 2016 р. досяг 71 млрд. дол. США, причому зовнішній борг склав майже дві третини, а саме 64,3% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу.

б) Енергоємність ВВП України перевищує середньосвітовий показник та показники розвинених країн нафтового еквівалента, в Україні цей показник був у 2,35 рази вищим, становлячи 0,298 кг н. е. на 1 дол. США ВВП. Наприклад, аналогічний показник у Польщі становив 0,101 кг н. е. на дол. США, у країнах Центральної Європи та Балтії – у

середньому 0,105 кг н. е. на дол. США, в Китаї – 0,175 кг н. е. на дол. США, у США – 0,134 кг н. е. на дол. США [6].

Для розуміння наявних ресурсів варто не лише виділити слабкі та сильні сторони, але й зрозуміти загрози та перспективи, тобто зробити SWOT-аналіз України (рис. 1).

<p>Сильні сторони</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наявність великої кількості природних ресурсів. (газ; кам'яне вугілля; залізні руди; марганець; нікель; уран; титан; сірка; ртутні руди тощо); • унікальне географічне і геополітичне положення, розташування на Євразійському континенті, де прогнозується зростання транспортних коридорів в середньостроковій та довгостроковій перспективі; • велика чисельність населення - понад 40 млн осіб; • високий рівень освіти; • величезний економічний потенціал внутрішнього споживчого ринку; • високий потенціал переробної промисловості; • найбільша територія серед європейських країн; • унікальні чорноземи у світовому масштабі (близько 20% світових чорноземів); • наявність багатогалузевої інфраструктури: військово-промисловий комплекс, авіакосмічна промисловість, корабле-, енерго-, машинобудування, гірнична промисловість, транспортне машинобудування як основи побудови економіки за кластерним принципом. 	<p>Слабкі сторони</p> <ul style="list-style-type: none"> • Економіка України - одна з найслабших економік світу; • жителі України найбідніші, найменш платоспроможні покупці серед жителів європейських країн; • корупція, яка блокує ефективний соціально-економічний розвиток України; • українська економіка сьогодні є низькотехнологічною, сировинною, малорентабельною, характеризується високим ступенем зносу основних фондів і низькою продуктивністю праці; • енергоємність ВВП України перевищує середньосвітовий показник і показники розвинених країн; • відстала система середньої та вищої освіти в країні, не корелює з сучасними вимогами підприємств економіки до спеціалізації та якості фахівців, що випускаються • повний розвал наукових шкіл в Україні, наукових досліджень і розробок.
<p>Можливості</p> <ul style="list-style-type: none"> • Заміна олігархічної формації суспільних відносин на сучасну систему суспільних відносин реального народовладдя (демократія); • формування громадянського суспільства і його перетворення на повноправного суб'єкта державного управління; • розробка Концепції та Стратегічної Програми довгострокового розвитку України, їх імплементація в систему державного управління; • перетворення економіки України в економіку «відкритого» типу, що дає можливість Україні інтегруватися в світову систему руху капіталу, технологій, трудових ресурсів. • Поява нових, високотехнологічних, високорентабельних галузей економіки, що стали б провідними в її структурі та формувати значну частину її сукупного продукту, і забезпечувати стабільний приплив іноземної валюти: відновлена енергетика, оборонно-промисловий комплекс, транспортна інфраструктура, туристична галузь • Інтенсивний розвиток внутрішнього споживчого ринку; • Розвиток малого і середнього бізнесу; • Розвиток Середнього класу. 	<p>Загрози</p> <ul style="list-style-type: none"> • Втрати від військових дій на Сході України та окупації Криму склали до 25% ВВП; • Частка тіньового сектору в національній економіці за експертними оцінками стабілізувалася на рівні 50-52%; • великий державний та гарантований державою борг (більше 70% від розміру ВВП). При дуже слабкій економіці та відсутності ресурсів для обслуговування боргу; • слабка роль України в геополітичних розкладах і висока залежність від зовнішніх політичних і економічних гравців, які можуть впливати на вибір Україною свого шляху розвитку; • високий рівень прихованого безробіття; • високий рівень тіньової економіки; • продовження падіння рівня життя переважної більшості українського населення, що ще більше посилить кризу української економіки; • можливість збільшення еміграції з країни молоді та кваліфікованих працівників; • екологічні проблеми в Україні, що загрожують перерости в екологічну катастрофу; • високий рівень мілітаризації частини населення України, що може привести до непередбачуваних наслідків; • посилення втручання у внутрішні справи України зовнішнього агресора.

Рис. 1. SWOT-аналіз України

Говорячи про ключові проблеми економічного розвитку, звертаємо увагу на принципові системні помилки наявних стратегій, що були окреслені низкою відомих вітчизняних науковців:

1) помилки управління (розбудова нової економіки почалася в межах старої парадигми);

2) ставка на закордонну та міжнародну кредитну допомогу, що посилює залежність країни від кредиторів, слідування їх вимогам та обмежує у власних діях;

3) постійна зміна стратегії, відсутність довгострокової стратегії, порушення спадковості впровадження реформ за зміни політичного циклу (зміни урядів та влади);

4) заходи фінансової стабілізації (одночасна лібералізація курсоутворення, шокове підвищення цін та тарифів для населення, зменшення соціальних виплат, підвищення фіскального навантаження на бізнес, що приводять до зниження платоспроможності населення, погіршуючи підприємницьку діяльність та економічну ситуацію в країні загалом);

5) банківська політика країни (недовіра до банківської системи, відплив коштів та згорання кредитування, що жодним чином не приводять до економічного розвитку країни);

6) поза увагою реформ опинились головні сучасні драйвери економічного розвитку у світі, такі як освіта та наука, що зумовило падіння конкурентоспроможності України [6].

На думку іноземних експертів, основною проблемою країни є корупція. Децентралізація, про яку всі останнім часом багато говорять, навряд чи вирішить проблему, адже чиновники на місцях, як і раніше, хочуть отримати свою частку. Корупція приводить до величезних витоків коштів. З кожного інвестованого долара 10 центів забирається тут, ще 10 там, отже, іноземному інвестору, який хоче побудувати в цій країні бізнес, стає це робити неви-

гідно. Тут потрібні рішучі послідовні дії, а починати слід з центру.

Водночас варто пильну увагу звернути не лише на виправлення помилок, але й на проблеми та перспективи світового розвитку загалом. Дослідницька група Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) щорічно готує аналіз світових ризиків, що загрожують економічному розвитку. У його межах майже 700 експертів оцінили підсумки 2018 р. та зробили прогноз на майбутнє (в перспективі найближчого року та десятиліття). Потенційні загрози розділено на п'ять категорій, такі як економічні, технологічні, геополітичні, соціальні та ризики для навколишнього середовища (рис. 2).

Висновки. Потрібно прийти до консенсусу щодо розвитку країни, оскільки нині внутрішні політичні розбіжності наносять нашій країні значну шкоду. Всі ці чвари розтрачують енергію та ресурси суспільства.

Завданням уряду є прийняття твердих рішень для забезпечення стабільності та визначеності життя народу. Мистецтво управління державою полягає у використанні обмежених ресурсів країни на максимально можливу потужність.

Оскільки найціннішим ресурсом нашої країни є населення (не лише його кількість, але й якість), держава має докладати максимум зусиль для створення комфортного бізнес-середовища, робочих місць, відповідно, зменшення відтоку населення, що нині має загрозливі масштаби. Безсумнівно, каталізатором для здійснення Україною інноваційного стрибка є розвиток людського потенціалу. Проблематику людського капіталу складають фактори безпеки, культури, науки, освіти, охорони здоров'я, що потребує пильної уваги з позицій майбутнього розвитку.

Водночас увагу варто звернути не лише на виправлення помилок, але й на проблеми та перспективи світового розвитку загалом.

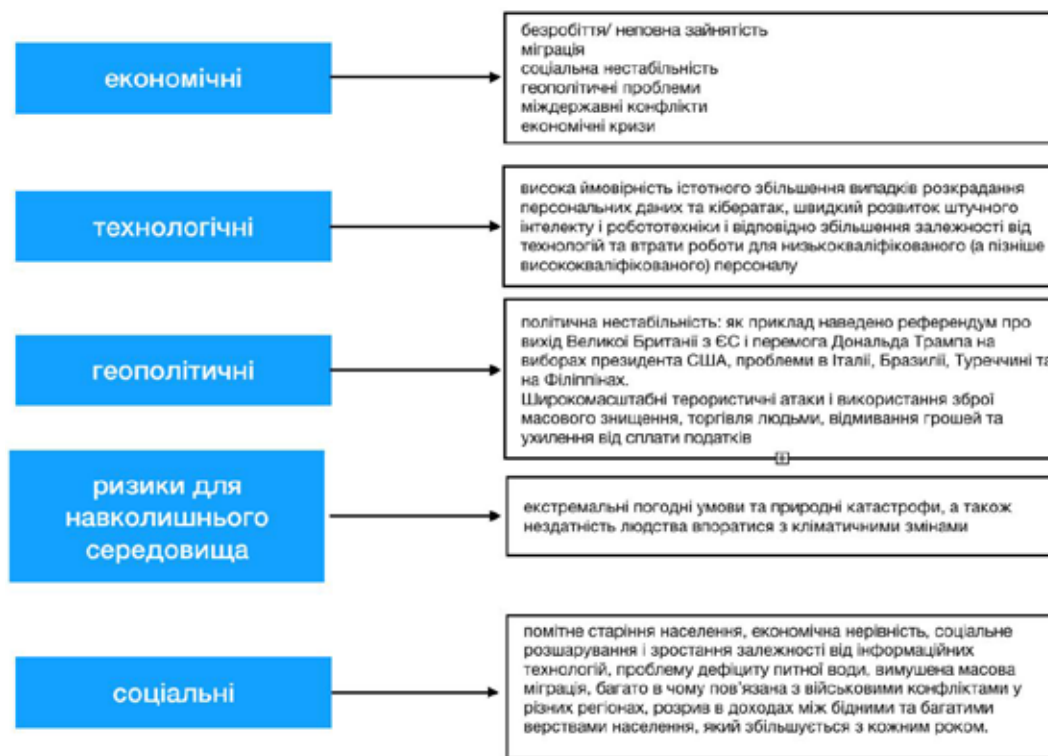

Рис. 2. Потенційні світові загрози [7]

Список використаних джерел:

1. Lee Kuan Yew For Third World Leaders: Hope or Despair? Collins Family International Fellowship Lecture, Cambridge, Massachusetts, October 17, 2000.
2. Lee Kuan Yew Managing Globalization: Lessons from China and India, speech given at the official opening of the Lee Kuan Yew School of Public Policy, Singapore, April 4, 2005.
3. Ткачук В. Людський розвиток: концепт лекцій. Житомир, 2014. 101 с.
4. Lee Kuan Yew Contest for Influence in the Asia-Pacific Region. Forbes. 2007. June 18.
5. Байтасов Р. Экономика и финансирование системы образования. Litres, 2018. 250 с.
6. Жилінська О., Мельничук О., Антонюк Л., Гуменна О. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку. Львів : Кальварія, 2017. 168 с.
7. The World Economic Forum URL: <https://www.weforum.org> (дата звернення: 26.12.2018).

КЛЮЧЕВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье проанализированы ключевые проблемы развития экономики Украины, рассмотрены ее сильные и слабые стороны, угрозы и перспективы развития. Очерчены принципиальные ошибки существующих стратегий. Особое внимание уделено образованию и его значению в современной глобальной системе. Исследована проблематика человеческого капитала, которую составляют факторы безопасности, культуры, науки, образования, здравоохранения, требующие неотложного внимания касательно будущего развития. Освещена роль научно-технических специальных знаний, помогающих управлять экономикой. Автор указывает на то, что уровень интеллекта граждан (особенно 5% самых умных) коррелирует с экономическим могуществом государств. Уровень благосостояния народа зависит от ряда основных факторов: во-первых, от объема имеющихся ресурсов в соотношении с количеством населения; во-вторых, от уровня технической подготовки населения и промышленного развития страны; в-третьих, от уровня образованности; в-четвертых, от уровня культуры, дисциплины и энергичности рабочей силы.

Ключевые слова: развитие, инновационное развитие, образование, экономика знаний, инновационная экономика.

THE KEY PROBLEMS OF THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

Summary. The article analyzes the key problems of the Ukrainian economy development, examines its strengths and weaknesses, threats and prospects of development. The paper also outlines the principal systemic mistakes of existing strategies. Particular attention is paid to education and its significance in the modern global system. The problems of human capital – factors of security, culture, science, education, health care, which require urgent attention from the point of view of future development are investigated. The role of scientific and technical specialties helping to manage the economy is highlighted. The author points out that the level of intelligence of citizens, especially 5% of the most intelligent, correlates with the economic power of states. Problems of human capital – the factors of security, culture, science, education, health, require urgent attention from the point of view of future development. Along with this, care should be taken not only to correct mistakes, but also to the problems and prospects of global development in general. The level of welfare of the people depends on a number of key factors: first, on the amount of available resources in relation to the population; and secondly, on the level of technical training of the population and industrial development of the country; thirdly, from the level of education; fourthly, on the level of culture, discipline and vigor of the workforce. The government's task is to make firm decisions to ensure the stability and certainty of the life of the people. The art of state administration is to use the country's limited resources to the maximum possible power. Along with this, care should be taken not only to correct mistakes, but also to the problems and prospects of global development in general. It is necessary to reach consensus on the development of the country, since internal political differences are causing significant damage to our country.

Key words: development, innovation development, education, knowledge economy, innovative economy.